

MARENIE ÚLOHY VEREJNÝM ČINITEĽOM

(§ 327 a § 327a)

Objektom trestného činu **marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327** je ochrana riadneho, ničím nerušeného výkonu právomoci verejných činiteľov, ako aj výkonu práv a povinností fyzických a právnických osôb pred útokmi zvnútra, teda pred protiprávnym nedbanlivostným konaním (nekonaním) samotných verejných činiteľov.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu spočíva v tom, že **verejný činiteľ pri výkone svojej právomoci z nedbanlivosti zmarí alebo podstatne sťaží splnenie dôležitej úlohy** (§ 327 ods. 1).

Pojem **verejný činiteľ** je vysvetlený v úvodnej časti tejto kapitoly.

Pojem **výkon právomoci** je vysvetlený pri trestnom čine útoku na orgán verejnej moci podľa § 321.

Podľa tohto ustanovenia sa stíha len **závažné porušenie** povinnosti verejného činiteľa zavinené z nedbanlivosti, ktoré má za následok zmarenie alebo sťaženie splnenia dôležitej úlohy. Menej závažné porušenie výkonu právomoci z nedbanlivosti sa rieši disciplinárne. Konania sa musí verejný činiteľ dopustiť pri výkone právomoci, ktorej rozsah treba zistiť pri skúmaní, či sú splnené zákonné znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu.

Zmarením sa rozumie znemožnenie splnenia úlohy úplne alebo v podstatnej miere alebo nemožnosť jej splnenia načas.

Podstatné sťaženie splnenia dôležitej úlohy spočíva v tom, že páchatel svojou nedbanlivosťou zásadným spôsobom sťaží splnenie dôležitej úlohy. Na rozdiel od zmarenia je teda úloha síce splnená, ale za cenu vynaloženia významne vyššieho úsilia, dlhšieho času a vyšších nákladov, ako by to bolo v prípade, ak by si verejný činiteľ plnil výkon právomoci pri plnení dôležitej úlohy zodpovedným prístupom.

Zákon v tomto prípade chráni iba **dôležité úlohy**. Či ide o dôležitú úlohu, vyplýva z jej konkrétneho charakteru a v každom jednotlivom prípade ju treba skúmať z tejto stránky. Dôležitosť úlohy treba posudzovať na základe závažnosti významu z hľadiska štátu, spoločnosti, prípadne iných významných súvislostí (napríklad z hľadiska významu výsledku, ku ktorému splnenie úlohy povedie a ako tento výsledok ovplyvní záujmy jednotlivca alebo spoločnosti, prípadne z hľadiska výšky negatívneho dopadu pri nesplnení takejto úlohy).

Páchatelom trestného činu môže byť len fyzická osoba, ktorá má **postavenie verejného činiteľa**. Podmienkou trestnej zodpovednosti je okrem splnenia všeobecných podmienok (§ 22 a § 23) aj splnenie špeciálnych podmienok trestnej zodpovednosti, v tomto prípade postavenie verejného činiteľa.

Subjektívna stránka ja založená **na nedbanlivostnom zavinení** zmarenia alebo podstatného sťaženia splnenia dôležitej úlohy v rámci výkonu právomoci verejného činiteľa. Nedbanlivostné zavinenie môže mať charakter vedomej nedbanlivosti (*culpa lata*), ak verejný činiteľ pri výkone svojej právomoci vedel, že svojím prístupom k plneniu povinností môže zmať alebo podstatne sťažiť splnenie dôležitej úlohy a bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že zmarenie alebo podstatné sťaženie dôležitej úlohy nespôsobí [§ 16 písm. a)]. Nedbanlivostné zavinenie však môže spočívať aj v nevedomej nedbanlivosti (*culpa levis*), ak verejný činiteľ nevedel, že svojím prístupom k plneniu povinností môže zmať alebo podstatne sťažiť splnenie dôležitej úlohy, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery vedieť mal a mohol [§ 16 písm. b)].

Okolnosťou zvyšujúcou závažnosť konania, a tým aj podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby je spôsobenie značnej škody alebo iného obzvlášť závažného následku.

Objektom trestného činu **marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327a** je ochrana riadneho, ničím nerušeného výkonu právomoci verejných činiteľov pri správe majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie a s ním súvisiacimi uplatneniami práv a povinností fyzických a právnických osôb pred útokmi zvnútra, teda pred protiprávnym vedome nedbanlivostným konaním (nekonaním) samotných verejných činiteľov.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu spočíva v tom, že **verejný činiteľ z vedomej nedbanlivosti** (vedel, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť chránený záujem, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že takéto porušenie alebo ohrozenie nespôsobí) **nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci pri správe majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie a spôsobí tým škodu veľkého rozsahu na majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie, alebo spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerých osôb alebo smrť viacerých osôb**.

Pojem **verejný činiteľ** je vysvetlený v úvodnej časti tejto kapitoly.

Pojem **výkon právomoci** je vysvetlený pri trestnom čine útoku na orgán verejnej moci podľa § 321.

Pojem **majetok** nie je legálne definovaný. Rozumejú sa ním veci a majetkové hodnoty vrátane pohľadávok. Majetok je tvorený:

- právami na veci (vecami sú hnutelné veci vrátane peňazí, nehnuteľné veci, zvieratá, ovládateľné prírodné sily alebo energie, cenné papiere, nehmotné informácie a dáta informatizácie, obrazové záznamy na technickom nosiči – § 130 ods. 1 a 2), pričom právami na veci sú vecné práva (vecnými právami sú vlastnícke práva, spoluvlastnícke práva, práva na cudzie veci, ako sú napríklad záložné právo alebo vecné bremená) a práva na veci vznikajúce zo záväzkov,
- právami na služby (právo zo záväzku na to, aby nejakej osobe bola poskytnutá služba),
- právami na majetkový podiel v právnických osobách,
- inými pohľadávkami zo záväzkových vzťahov (napr. právo na nemajetkové plnenie,
- finančnými prostriedkami, na ktoré má osoba legitímnu nádej, že ich získa v súlade s právom (napr. dividendy).

Majetok štátu tvoria veci vo vlastníctve Slovenskej republiky vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva Slovenskej republiky. Slovenská republika ako právnická osoba vlastní majetok a nakladá s ním prostredníctvom správcov majetku štátu. Správca majetku štátu nie je jeho vlastníkom, ale vykonáva právne úkony pri správe majetku v mene štátu. **Správou majetku štátu** sa rozumie súhrn oprávnení a povinností správcu majetku štátu k tej časti štátneho majetku, ktorý mu štát zveril do správy. Okrem iného má správca majetku štátu povinnosť udržiavať ho v riadnom stave, využívať všetky prostriedky na jeho ochranu, dbať aby nedošlo k jeho poškodeniu, strate, zneužitiu alebo zmenšeniu (§ 1, § 2 a § 3 zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu).

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá samostatne hospodári s vlastným majetkom a vlastnými príjmami (§ 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

Vyšší územný celok (samosprávny kraj) je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý ako právnická osoba za podmienok

určených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, ako aj zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov (§ 1, § 2 a § 5 zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov).

Verejnoprávne inštitúcie sú rôzne neštátne inštitúcie, ktoré sa zriaďujú zákonom a popri svojom hlavnom poslaní plnia aj zákonom určené verejnoprávne funkcie (napr. verejné vysoké školy, Národná banka Slovenska a pod.).

Povinnosti pri správe majetku majú zo zákona napríklad starosta obce a primátor mesta, predseda vyššieho územného celku, prednosta obecného úradu, prednosta mestského úradu a riaditeľ úradu vyššieho územného celku.

Pojem **škoda** a **škoda veľkého rozsahu** sú legálne definované v § 124 a v § 125 ods. 1.

Pojem **ťažká ujma na zdraví** je legálne definovaná v § 123 ods. 3 a 4.

Pod **pojmom viaceré osoby** sa rozumejú najmenej tri osoby (§ 127 ods. 12).

Pod pojmom **smrť viacerých osôb** sa rozumie smrť najmenej troch osôb (§ 143).

Páchatelom môže byť len fyzická osoba, ktorá má **postavenie verejného činiteľa**. Podmienkou trestnej zodpovednosti je okrem splnenia všeobecných podmienok (§ 22 a § 23) aj splnenie špeciálnych podmienok trestnej zodpovednosti, v tomto prípade postavenie verejného činiteľa.

Subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu je založená na neobanlivostnom zavinení vo forme vedomej neobanlivosti [§ 16 písm. a)]. Verejný činiteľ nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci pri správe majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie, hoci vedel, že tým môže spôsobiť škodu veľkého rozsahu na majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie alebo spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví viacerých osôb alebo smrť viacerých osôb, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že také porušenie nespôsobí.

§ 4 . KORUPCIA

V treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona nazvanom korupcia sú upravené skutkové podstaty piatich trestných činov. Konkrétne ide o trestný čin prijímania úplatku podľa § 328 a § 330, podplácania podľa § 332

a § 334, nepriamej korupcie podľa § 336, volebnej korupcie podľa § 336a a športovej korupcie podľa § 336b.

Pojem korupcia nie je v právnom poriadku Slovenskej republiky legálne vymedzený.

Korupciou je vlastne zneužitie postavenia, funkcie alebo zverenej moci na dosiahnutie materiálnej alebo nemateriálnej výhody, na ktorú poverená osoba nemá právne podložený nárok. **Korupciou** sa rozumie predovšetkým skazenosť, predajnosť, úplatkárstvo, teda prijímanie úplatku a podplácanie, ale aj akékoľvek správanie osôb, ktorým sú zverené kompetencie vo verejnom alebo súkromnom sektore, ktoré odporuje povinnostiam vyplývajúcim z ich postavenia a ktoré smeruje k získaniu nenáležitých výhod, napríklad netransparentný lobing alebo nepotizmus (nepotizmom sa rozumie systém obsadzovania funkcií, v ktorom sú preferovaní príbuzní, prípadne priatelia či iné, napríklad obchodne spriaznené osoby oproti ostatným, nezriedka lepšie kvalifikovaným kandidátom). Pojem korupcia je teda oveľa širší ako úplatkárstvo, ktoré môže mať podobu prijímania úplatku alebo podobu poskytovania úplatku - podplácania. Korupcia má teda svoj užší význam (ide len o úplatkárstvo) a svoj širší význam (okrem úplatkárstva ide aj o iné akékoľvek správanie osôb, ktorým sú zverené kompetencie vo verejnom alebo súkromnom sektore, ktoré odporuje povinnostiam vyplývajúcim z ich postavenia a ktoré smeruje k získaniu nenáležitých výhod). Trestnoprávna úprava vychádza z užšieho vymedzenia korupcie a skutkovými podstatami trestných činov zaradenými pod tento pojem postihuje jednotlivé formy a druhy úplatkárstva. Preto platná úprava postihuje **prijímanie úplatku**, teda toho čo úplatok prijal, žiadal alebo si dal sľúbiť (§ 328 až 330), **podplácanie**, teda toho čo úplatok sľúbil, ponúkol alebo poskytol (§ 332 až 334), ako aj **nepriamu korupciu** vo forme prijímania úplatku, teda toho čo prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok aby svojím vplyvom pôsobil na výkon právomoci osoby, ktorá má konať alebo sa zdržať konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia, funkcie alebo aby pôsobil na osobu rozhodujúcu v súvislosti s obstarávaním veci verejného záujmu (§ 336 ods. 1), resp. toho, čo inému sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby, ktorá má konať alebo sa zdržať konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia, funkcie alebo aby pôsobil na osobu rozhodujúcu v súvislosti s obstarávaním veci verejného záujmu (§ 336 ods. 2). Ako je to zřejmé, tak trestný čin prijímania úplatku, ako aj trestný čin podplácania pozostáva z troch samostatných

skutkových podstát. Trestný čin prijímania úplatku podľa § 328 postihuje prijímanie úplatku osobou, aby konala alebo sa zdržala konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia, funkcie. Trestný čin prijímania úplatku podľa § 329 postihuje prijímanie úplatku osobou, rozhodujúcou v súvislosti s obstarávaním vecí všeobecného záujmu. Nakoniec trestný čin prijímania úplatku podľa § 330 postihuje prijímanie úplatku zahraničným verejným činiteľom. Trestný čin podplácania podľa § 332 postihuje osobu, ktorá podplatí osobu, aby konala alebo sa zdržala konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia, funkcie. Trestný čin podplácania podľa § 333 postihuje osobu, ktorá podplatí osobu rozhodujúcu v súvislosti s obstarávaním vecí všeobecného záujmu. Nakoniec trestný čin podplácania podľa § 334 postihuje podplácanie zahraničného verejného činiteľa. Okrem toho platná právna úprava korupčných trestných činov obsahuje aj dve špeciálne skutkové podstaty, a to skutkovú podstatu trestného činu **volebnej korupcie** podľa § 336a (trestný čin bol zavedený novelou Trestného zákona č. 262/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2011) a skutkovú podstatu trestného činu **športovej korupcie** podľa § 336b (trestný čin bol zavedený novelou Trestného zákona vykonanou zákonom č. 440/2015 Z. z. o športe, s účinnosťou od 1. 1. 2016). Tak prvý z týchto trestných činov, ako aj druhý z nich, postihujú obidve formy úplatkárstva v súvislosti s voľbami alebo v súvislosti s priebehom a výsledkami športových súťaží, teda prijímanie úplatku a podplácanie.

Zásadným pojmom pre trestné činy korupcie je pojem úplatok, ktorý má svoje legálne vymedzenie v Trestnom zákone. **Úplatkom** sa rozumie vec alebo iné plnenie majetkovej či nemajetkovej povahy, na ktoré nie je právny nárok (§ 131 ods. 3). Je ním akákoľvek neoprávnená výhoda spočívajúca v priamom majetkovom obohatení alebo iné zvýhodnenie, ktoré sa poskytne podplatenj osobe alebo ktoré sa má poskytnúť podplácanj osobe alebo s jej súhlasom inej osobe a na ktoré nemá táto ani iná osoba nárok. Úplatok môže spočívať v priamom majetkovom plnení, napríklad poskytnutie peňazí, veci alebo iného naturálneho plnenia, alebo vo výhodách iného druhu, napríklad vzájomná protislužba, výhodné prenajatie bytu a pod. Prostriedkom úplatku môže byť aj prospech, ktorý nemá majetkovú povahu, napríklad prednostné vybavenie veci, vykonanie súložie a pod.

V súvislosti so zavedením trestnej zodpovednosti právnických osôb od 1. júla 2016 (zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb) treba zdôrazniť skutočnosť, že trestných činov prijímania úplatku podľa § 328

až 330, podplácania podľa § 332 až 334, ako aj trestného činu nepriamej korupcie podľa § 336 sa môže dopustiť okrem fyzickej trestnoprávne zodpovednej osoby aj právnická osoba pri splnení podmienok uvedených v osobitnom právnom predpise.

Z hľadiska subjektívnej stránky sa vo všetkých skutkových podstatách trestných činov korupcie vyžaduje úmyselné zavinenie.

Neoznámenie trestných činov korupcie a neprekazenie trestných činov korupcie je trestné podľa § 340 a § 341.

PRIJÍMANIE ÚPLATKU

(§ 328 a § 329)

Objektom trestného činu **prijímania úplatku podľa § 328** je nestranné, osobnými záujmami neovplyvnené plnenie povinností vyplývajúcich zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie.

Objektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu spočíva v tom, že **osoba, ktorá priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok preto, aby konala alebo sa zdržala konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie (§ 328 ods. 1).**

Pojem **úplatok** je vysvetlený v úvodnej časti tretieho dielu tejto hlavy.

Páchateľ **prijme** úplatok vtedy, ak sa páchatelovi s jeho vedomím, priamo alebo cez sprostredkovateľa dostane úplatok do dispozície (nevyžaduje sa predchádzajúci výslovný súhlas alebo dohoda), a to aj v tom prípade, ak ho páchatateľ prijme pre inú osobu. Prijatím úplatku nie je prijatie tzv. obslužného (tringeltu) na miestach, kde je to obvyklé, pretože v takomto prípade nejde o porušenie povinností vyplývajúcich zo zamestnania. To isté platí pri prijatí drobného darčeka poskytnutého z vďačnosti.

Páchateľ si **dá sľúbiť** úplatok, ak neodmietne ponuku úplatku a berie ju ako záväzný sľub, a to aj v prípade, ak je tento úplatok sľúbený pre inú osobu. Nezáleží na tom, či neskôr dôjde k splneniu sľubu a úplatok bude poskytnutý. Už samo prijatie sľubu je dokonaným trestným činom. V tomto prípade je príprava povýšená na dokonaný trestný čin.

Páchateľ si **žiada** úplatok vtedy, ak zreteľne, výslovne, písomne alebo inak prejaví svoju vôľu získať pre seba alebo pre inú osobu úplatok. Pri „žiadaní“ sa nevyžaduje, aby páchatel' o úplatok žiadal výslovne, stačí akékoľvek konanie, z ktorého je zrejmé, že páchatel' úplatok očakáva a chce (R 46/1983). Nejde však o žiadanie úplatku, ak niekto navodí takú situáciu, pri ktorej opisuje či zveľičuje svoje ťažkosti (finančné, zdravotné a iné) v úmysle vzbudiť súcit, a tak primäť osobu, aby úplatok ponúkla. Podmienkou je, že pritom priamo ani nepriamo a ani konkludentne nevyjadrí žiadosť o úplatok.

Sprostredkovateľ by v prípade žiadania o úplatok mohol byť trestne zodpovedný ako účastník tohto trestného činu, najmä v postavení pomocníka, ale nie je vylúčený ani ako organizátor, prípadne návodca.

Rozhodujúce na dokonanie tohto trestného činu je, že páchatel' príjme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok v uvedenom úmysle. Nevyžaduje sa, aby páchatel' skutočne konal alebo sa zdržal konania, a tým porušil svoje povinnosti vyplývajúce z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie.

Páchateľom môže byť **fyzická osoba** a za podmienok stanovených v osobitnom právnom predpise aj **právnická osoba**. V prípade fyzickej osoby však nestačí, aby išlo o ktorúkoľvek trestne zodpovednú osobu, ale okrem týchto všeobecných podmienok trestnej zodpovednosti musí ísť o osobu, ktorá má zamestnanie, povolanie, postavenie alebo funkciu, z ktorej jej vyplývajú povinnosti takého druhu, ktoré môže za úplatok porušiť. Tieto špeciálne podmienky musia primerane platiť aj pre páchatela ako právnickú osobu. Je samozrejmé, že ide o také povinnosti, ktoré „stoja za úplatok“, zákon ich však žiadnym spôsobom nevymedzuje ani nešpecifikuje. Nie je ustanovené, že páchatel' musí pôsobiť vo sfére verejného záujmu. Táto skutková podstata oproti predchádzajúcemu stavu rozšírila trestnosť prijímania úplatku aj o súkromnú sféru, kde dovtedy trestná zodpovednosť spravidla neprichádzala do úvahy.

Subjektívna stránka tohto trestného činu vyžaduje úmyselné zavinenie, ktoré zahŕňa nielen úmysel prijať, žiadať alebo si dať sľúbiť úplatok, ale aj úmysel za úplatok konať alebo sa zdržať konania, a tak porušiť svoje povinnosti. Ak by páchatel' nemal úmysel konať alebo sa zdržať uvedeného konania, nešlo by o korupciu, ale mohlo by ísť o trestný čin podvodu podľa § 221, respektíve o niektoré iné podvodné konanie podľa § 222 až 225.

Prijímanie úplatku podľa § 328 ods. 1 je prečinom, podľa odseku 2 a 3 zločinom.